

קז:

עין משפט
נר מצוה

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

(א) ונכר אלמס אחת
ר' אבין (ב) ומוספתא
פ"י ה"ד (ג) ברית ד' א'
ל' (ד) וס"א הירוש',
(ה) ופ"י פ"י ה"ד,
(ו) ופ"י חו"ס פ"ב ד"ה
פסק ומוס' ימות מ' ד"ה
אכלה ומוס' ב"ק דף ק'
ד"ה אכלה (ז) ז"ל ופירוט
א' (ח) ופ"י אכלה על יד:
(ט) ופ"י נגמ' ופ"י שס
ד"ה מני ומוס' סוכה דף
ס' ד"ה נמני,

תורה אור השלם
1. כי בזה אמר וי לאיש
היה ולידועים ניר
לכם ניר ואל תורש אל
קוצים (דמיון ר ג

הנהגות הב"ח
(א) נפ' אלא מאי סמוך
למנהג קטנה תנן סוף:
(ב) שם כאלכע שעות
לדידן דמי:

גליון הש"ס
תוס' י"ח שהיה בו י"ט
פ"י תפנית ס' ע"ב רש"י
ד"ה שן מלני:

מוסף רש"י
מטביל. הא דנקט מטביל
שכל מחלל על ידי טיבול
היה (סוכה לז).

או דילמא סמוך למנהג קטנה. בתשע שעות כשהוא מאוחר כפרק
תמיד (לעיל דף עט): **ומשום מזה**. שיכנס לה כשהוא מאוחר: **אגריפס**
המלך. לא היה אולם עד תשע שעות: **אי אמרם בשלמא סמוך למנהג**
קטנה היינו רבוסים. דלע"ג דעדיין לא אכל זמן איסוריה אכתי לא
מטא בשעת תשיעית עד לאחר תשע

אפי"ה לא יאכל משום דמשך ליה עד
זמן איסורה יתענה ולא יאכל: **אלא**
אי אמרם. ממנחה גדולה ואיך אסור
מאי רבוסיה דאגריפס והא כבר חל
זמן איסוריה משע שעות ואיך זכריתא
למימר דאסור בתמידי דלטו משום
דלא אכל בני למיעבד איסורא ושרי
למיכל מחללה תשע: **אבל**. יכול אדם
לעבול ולאכול מיני תרגימא פירות.
והאי דנקט מטביל לפי שחללם על
ידי טיבול: **בירקא**. היה אולם ירק מן
המנחה ולמעלה לפי שאין משביע
בבני מעיים. הואיל ועסקו כסעודה
יכול הוא לאכול בבני מעים מה
שדך השמש לאכול רשאי הוא לעשות
כן מן המנחה ולמעלה להאילי והוא
עסוק בהן מאז ליה אי לא אכל ואי
אכיל לא משכעו ליה: **נירו לכס**
ניר. כשאתם טורחים מטרדו דבר
שאתם יכולין ליטות ממנו ושמשו זה
שעוסק כסעודה וזית המטבחים אם
אינו נהנה מאזע ר' ליה:

רשב"ם
בין

או דילמא סמוך למנהג קטנה. והיינו
בגמר ט' שעות דמתשע שעות ומחלה
הי זמן דהקבצת תמיד של כל השנה כשהוא מאוחר כהשתא משום
אימונעי מפסק ליה דערב הפסק היה התמיד קרב בשמונה ומחלה
הפסק אחריו מיד לפיכך אם בא לאכול סמוך למנחה קטנה דהיינו
בגמר תשעה וכבר נשטע הפסק ואין כאן לחוש אלא משום מזה שלא
יאכלנה אכילה גסה. והיינו דמשום פסק איכא לחלילה גסה
דאף על גב דהוא נאכל על השובע אכילה גסה מיהא אינה אכילה
ובקדשים מויק הוא דהשביע ליה ביצמות (דף מ). אלא משום דלגבי
לחם היא אכילה גסה באכילה מועטת נקט מזה אי נמי רבותא קאמר
והיינו קאמר או דילמא סמוך למנחה קטנה דהיינו זמן דליכא פסק
דליכא למיחש לעשייתו ולא לאכילתו משום אכילת מנה מיהא איכא
דלא ליהוי אכילה גסה חיישין: **אגריפס המלך**. מלך כשר היה
ממלכי השמונאי' ולא היה אולם עד ששע ט': **רבוסיה דאגריפס**.
כלומר היינו רבותא דקמני בצרייתא אפי' אגריפס דלע"ג דעדיין לא
אכל זמן איסורה לא מטא אחתי בשעת תשיעית עד לאחר תשע
אפילו הכי לא יאכל משום דמשך ליה עד זמן איסור ויתענה ולא
יאכל: **אלא אי אמרם**. ממנחה גדולה ולמעלה אסור מאי אפילו
זכריתא וזכריתא דלטו בתמידי דלטו משום דלא אכל בני למיעבד איסורא:
דכענין למימר לקמן לא גרס ליה: **סוף סוף מאי רבוסיה דאגריפס** הא מטא ליה עידן איסוריה. קודם שיגמור סעודתו. דאפילו רבי
יוסי דפליג בהפסקת ערב הפסק ברש פירקא (טז): ואמר שלא להפסיק מאחר שהתחיל לאכול בהיתר הכא מודי דאסור דמעיקרא לדעת כי היה
אולם בתשע שעות שגמר סעודתו בתוך זמן איסוריה וכמתחיל לאכול אחר זמן איסורו דמי ואסיר: **מהו דימא ט' דאגריפס כאלכע לדידן**
דמי. דכיון דלמוד לאכול בתשע שעות כאלכע שעות לדידן דמי ויאכל גם הוא מזה למיאבון גם הוא כמותו שאולין ד' שעות ביום והלכך
הואיל ואכתי לא מטא זמן איסורה נישרי לאכול בתחלת ט' אע"פ שמתשך סעודתו לאחר ט' קמ"ל דאסור לאכול. אבל אי היה מניין סמוך
למנחה גדולה ליכא רבותא כלל ולא היה שייך למיחש אפי' דכיון דטעמא משום דילמא אחו לאימונעי מפסק ולא משום אכילה גסה דמנח
ליכא למימר הכי מהו דתימא ט' לאגריפס כד' לדידן דמי הלכך שמעינן מינה דמנחה קטנה תנן: **מטביל**. ואולם מן המנחה ולמעלה: **תרגימא**.
פירות ובשר בלא לחם. והא דנקט מטביל שכל מחללם ע"י טיבול: **בירקא**. היה אולם ירק מן המנחה ולמעלה לפי שאין משביע. ונראה בעיני
דמגרי ליה למיכל ואולם מזה למיאבון וימר ולפיכך היה אולם וירקן ולא היה נוהג כן כי אם ערב הפסק כדי להמשיך ולאכול זבילה כדאמר'
במס' שבת פ"י תולין (דף קמ): אמר רב חסדא בר בי רב לא ליכול ירקא משום דמגרי ליה כו' וכדאמר נמי בסמוך רבא הו' שמי חמרא
במעלי יומא דפסקא כי הכי דגריד לליביה. ודברים הללו כגון מיני תרגימא וירקות ממשכין את הלז לאכול כדמוכח נמי בצרכות (דף מ). שהיו
רגילין לאכול פרפרת קודם אכילת הפת לגרר את הלז כדחנן בירך על הפת פטר את הפרפרת לא פטר את הפרפרת לא פטר את הפרפרת
קודם לפת: **תניא נמי הכי**. דלכולין מיני תרגימא ערב הפסק כדי להמשיך את הלז: **השמש מטביל בבני מעיים**. כלומר בבני מעים של
דמומת השחמות לבעודת וי"ט וגם נתן מהם לפני האורחין המטיין יחד על הפסק כדי שיאכלו מנה ופסק למיאבון. ויערב הפסק קאי בתוספתא
דפסחים (אפי' מן המנחה ולמעלה דלעיל מינה תניא ע"פ סמוך למנחה לא יאכל כו'): **ואע"פ שאין ראייה לדבר**. דלחילה מושכת אכילה זכר לדבר
יש קולת דכתיב שרו לכם ניר הראה לנו הנביא דוגמא שחורשין את הקרקע כדי לקבל את הזריעה ואם אינה חרושה אינה מקבלת הזריעה אף אם
האולם דברים שאלו משביעין את האדם פותחים בני מעים ומרמיזין אותן ויקבל המאכל של סעודה אחרי כן למיאבון כן נראה בעיני שיהיה זו
ועיקרה. ורבינו שלמה זקני פירשה כן בני מעיים הואיל ועסקו כסעודה יכול הוא לאכול בני מעיים מה שדך השמש לאכול רשאי הוא לעשות
כן מן המנחה ולמעלה דהואיל ועסקו בהן מאז ליה אי לא אכל ואי אכיל לא משכעו ליה ניירו לכס ניר כשאתם טורחים מטרדו שחולו
ליטות ממנו ושמשו זה שעוסק כסעודה או בבית המטבחים אם אינו נהנה מאזע ליה ולא נהירא. עוד יש לשון אחר ואין זו ממש:

ואתי לאימונעי פספס. ואפילו אחר שיעשה פסק אסור כדי
שלא ימחר לאכול ועשה פסק שלא כראוי: **דילמא אתי**
למיכא אבייה גסה. ואינה אכילה כדאמרין כפרק בתרא דיומא
(דף ס): האוכל אכילה גסה ביום הכפורים פטור וקשה דאמר' כמיר

(דף נג). גבי פסק זה שאכלו אכילה
גסה ופושעים יכעלו גם ופירך רשע
קרימ ליה נהי דלא עבד מניה מן
המוכח פסק מיהא קא עבד ואומר
ר"ת דמרי גוויי אכילה גסה אחת
נשפסו קא מלאכול ועל אחת פטור
צויה"כ ויש אכילה גסה שאינו מתאווה
לאכול אך יש בה טעם והא דפסק
נאכל על השבע היינו שמתאווה לאכול
קלת ועוד י"ל דליון לו לקריותו רשע
כיון שקיים מלות פסקא אע"פ שלא
קיים מלות אכילה דלחילת פסחים לא
מעבדא וימה שפירש רשב"ס דנקט
מנה משום דשייכא אפילו בזמן הזה
דליכא פסק לא נהירא דאפילו הו'
טעמא משום פסק אסור בזמן הזה
כדמוכח בסמוך גבי רב ששט דהו'
ימיב כולי יומא כדנתימא ופירוט ויאהר
עיקר שפי' דנקט מנה דבאכילה
מועטת הו' אכילה גסה: **אפי'**
אגריפס המלך. פי' רשב"ס מלך כשר
ומנני ששמונאי' היה ולא דק דכסוטה
(דף מ). אמר' כשהגיע למקרב אחין
שמים עלין מלך זגו עיניו דמעומ:
שהיה רבי' לאכול בתשע שעות.
* י"ט ש"י שורך מ"בכים
דעמוד בני' שעות והיה מתנהג בתלמיד

הבם לאכול בשעה ששית (אחרי קומו ואין נראה דל"כ הוה ליה למימר
ט' שעות לאגריפס כשע שעות לת"ח: **כ"י הרגימא**. פי' רשב"ס
פירות ובשר בלא לחם ולא נהירא דאמרין בתוספתא דכ"ד מברכין
הביאו לפני מיני תרגימא מברך בורה מיני מזונות ואין מברכין בורה
מיני מזונות אלא על חמשת מינים ומיהו כפרק בתרא דיומא (דף
עט): איכא חד שנייה דמשי ואיבעית אימא מאי מיני תרגימא פרי:
נירו א"ב ניר. פי' רשב"ס דעל ידי החרישה מקבלת הזריעה ה"ג
ע"י אכילת תרגימא יאכל מנה מיהו חרישה חרישה מרי מיני ניירו
ולא לשימי אכילות ונראה שזה הפסקו מנל הוא כענין זה דכתיב
(ויימה ד) אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב אם תסיר שקוציך
וגו' פי' לאחר שתסירו שקוצים או תשובו אלי וכל זמן ששקוצים
עומים ויתאיחשם ממני לא חובל לשוב כי כה אמר ה' ניירו לכס ניר
ואל תורשו אל קוצים כל זמן שהקוצים נכוחים אינה מועלת זריעתה
כלום ושה"ש מיימר זכר לגבר כשאלך קנת לבו נמשך יומא אכל כשלא
אכל כלל ויתאחשם איך לבו נמשך אחר אכילה והו' סודק אכן למתת:
אלא

אגריפס הא מטא כבר זמן איסוריה משע שעות ומחלה ואיך זכריתא
דכענין למימר לקמן לא גרס ליה: **סוף סוף מאי רבוסיה דאגריפס** הא מטא ליה עידן איסוריה. קודם שיגמור סעודתו. דאפילו רבי
יוסי דפליג בהפסקת ערב הפסק ברש פירקא (טז): ואמר שלא להפסיק מאחר שהתחיל לאכול בהיתר הכא מודי דאסור דמעיקרא לדעת כי היה
אולם בתשע שעות שגמר סעודתו בתוך זמן איסוריה וכמתחיל לאכול אחר זמן איסורו דמי ואסיר: **מהו דימא ט' דאגריפס כאלכע לדידן**
דמי. דכיון דלמוד לאכול בתשע שעות כאלכע שעות לדידן דמי ויאכל גם הוא מזה למיאבון גם הוא כמותו שאולין ד' שעות ביום והלכך
הואיל ואכתי לא מטא זמן איסורה נישרי לאכול בתחלת ט' אע"פ שמתשך סעודתו לאחר ט' קמ"ל דאסור לאכול. אבל אי היה מניין סמוך
למנחה גדולה ליכא רבותא כלל ולא היה שייך למיחש אפי' דכיון דטעמא משום דילמא אחו לאימונעי מפסק ולא משום אכילה גסה דמנח
ליכא למימר הכי מהו דתימא ט' לאגריפס כד' לדידן דמי הלכך שמעינן מינה דמנחה קטנה תנן: **מטביל**. ואולם מן המנחה ולמעלה: **תרגימא**.
פירות ובשר בלא לחם. והא דנקט מטביל שכל מחללם ע"י טיבול: **בירקא**. היה אולם ירק מן המנחה ולמעלה לפי שאין משביע. ונראה בעיני
דמגרי ליה למיכל ואולם מזה למיאבון וימר ולפיכך היה אולם וירקן ולא היה נוהג כן כי אם ערב הפסק כדי להמשיך ולאכול זבילה כדאמר'
במס' שבת פ"י תולין (דף קמ): אמר רב חסדא בר בי רב לא ליכול ירקא משום דמגרי ליה כו' וכדאמר נמי בסמוך רבא הו' שמי חמרא
במעלי יומא דפסקא כי הכי דגריד לליביה. ודברים הללו כגון מיני תרגימא וירקות ממשכין את הלז לאכול כדמוכח נמי בצרכות (דף מ). שהיו
רגילין לאכול פרפרת קודם אכילת הפת לגרר את הלז כדחנן בירך על הפת פטר את הפרפרת לא פטר את הפרפרת לא פטר את הפרפרת
קודם לפת: **תניא נמי הכי**. דלכולין מיני תרגימא ערב הפסק כדי להמשיך את הלז: **השמש מטביל בבני מעיים**. כלומר בבני מעים של
דמומת השחמות לבעודת וי"ט וגם נתן מהם לפני האורחין המטיין יחד על הפסק כדי שיאכלו מנה ופסק למיאבון. ויערב הפסק קאי בתוספתא
דפסחים (אפי' מן המנחה ולמעלה דלעיל מינה תניא ע"פ סמוך למנחה לא יאכל כו'): **ואע"פ שאין ראייה לדבר**. דלחילה מושכת אכילה זכר לדבר
יש קולת דכתיב שרו לכם ניר הראה לנו הנביא דוגמא שחורשין את הקרקע כדי לקבל את הזריעה ואם אינה חרושה אינה מקבלת הזריעה אף אם
האולם דברים שאלו משביעין את האדם פותחים בני מעים ומרמיזין אותן ויקבל המאכל של סעודה אחרי כן למיאבון כן נראה בעיני שיהיה זו
ועיקרה. ורבינו שלמה זקני פירשה כן בני מעיים הואיל ועסקו כסעודה יכול הוא לאכול בני מעיים מה שדך השמש לאכול רשאי הוא לעשות
כן מן המנחה ולמעלה דהואיל ועסקו בהן מאז ליה אי לא אכל ואי אכיל לא משכעו ליה ניירו לכס ניר כשאתם טורחים מטרדו שחולו
ליטות ממנו ושמשו זה שעוסק כסעודה או בבית המטבחים אם אינו נהנה מאזע ליה ולא נהירא. עוד יש לשון אחר ואין זו ממש: